

101. Perjantaina 13 päivänä syyskuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Mietintöjen pöydällepano

Ilmoituksia

6) Hallituksen esitys Kanadan kanssa sosiaaliturvasopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan ja Québecin kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimusjärjestelyn muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3098

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys laiksi merimieseläkelain 1 §:n muuttamisesta 3088

Hallituksen esitys 98/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 15/1996 vp

Hallituksen esitys 108/1996 vp

2) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1995 ”

7) Hallituksen esitys laiksi terveyden-
suojelelun muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 95/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 16/1996 vp

Kertomus 8/1996 vp

3) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta ”

8) Hallituksen esitys laiksi vesilain
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 54/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Lakialoite 36/1996 vp (Markus Aaltonen /sd ym.)

4) Lakialoite laiksi työsopimuslain muuttamisesta 3090

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Lakialoite 37/1996 vp (Pekka Kuosmanen /kok)

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Bremer, Hyssälä, Ihamäki, Itälä, Karjalainen, Kemppainen, Kiljunen, Koistinen, Krohn, Kukkonen J., Lapintie, Manninen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Pehkonen, Polvi, Puhjo, Pykäläinen, Sasi, Smeds, Tiilikainen, Tiuri, Vehviläinen, Viitamies ja Virtanen.

5) Lakialoite laiksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 3098

Lakialoite 38/1996 vp (Jorma Kukkonen /sd ym.)

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Pykäläinen sekä yksityisasioiden takia edustajat Alaranta, Itälä, Koistinen, Manninen, Pehkonen, Polvi, Puhjo, Tiusanen ja Vehviläinen.

Ulkoasiainvaliokunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Salolainen vapautusta ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi tiistain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi tiistaina kello 11.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 109—118.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 554 ja 557—559. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Hallituksen esitys laiksi merimieseläkelain 1 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys 108/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

2) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1995

Kertomus 8/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

3) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 36/1996 vp (Markus Aaltonen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aaltonen: Arvoisa puhemies! Euroopan unionin komissio julkaisi tämän vuoden alussa innovaatiotoimintaa, uuden tuottamista, omaksumista ja hyödyntämistä käsittelevän Vihreän kirjan ja on näin halunnut herättää keskustelua innovaatioiden lisäämisestä. (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan!

Puhuja: Tällä on erittäin suuri vaikutus Suomen talouden kilpailukykyyn. Ongelmaksi on tutkimuksessa havaittu, että Euroopan maissa tutkimustuloksia hyödynnetään huonosti, ainakin huonommin kuin muualla.

Vihreän kirjan mukaan Euroopan unioni tuottaa tärkeimpiin kilpailijoihin nähden selvästi vähemmän uusia innovaatioita, vaikka eurooppalainen tutkimus on edelleen maailman huipputasoa. Suomi on selvinnyt kansainvälisessä kilpailussa kuitenkin kohtuullisen hyvin inhimillisen pääoman, tietojen, taitojen ja huippuosaamisen ansiosta. Tästä kertoo muun muassa Oecd:n tekemä työllisyystutkimus.

Tuon tutkimuksen mukaan Suomi on kyennyt siirtymään tuotantoinvestointeja eli suuria laite- ja materiaali-investointeja vaativasta teollisuudesta tietoon perustuvaan teollisuuteen nopeammin ja joustavammin kuin muut Oecd-maat. Yksityiset tutkimusmenot ovat lisääntyneet nopeasti ja huipputekniikan tuotanto ja vienti ovat kasvaneet nopeammin kuin yhdessäkään toisessa Oecd-maassa. On arvioitu, että jos kehitys Suomessa jatkuisi nykyisellään, esimerkiksi sähkö- ja elektroniikkateollisuus ohittaisi viennin

arvossa paperiteollisuuden suhteellisen pian vuosituhannen vaihteessa.

Vaikka Suomen talouden rakenteet ovatkin näin kehittyneet oikeaan suuntaan, kasvun varmistaminen edellyttää pitkäjänteisen talous- ja työvoimapolitiikan lisäksi määrätietoista innovaatiopolitiikkaa. Asiat eivät tässä suhteessa meillä ole parhaalla mahdollisella tolalla.

Keksintöjen hyödyntämisoikeudet ovat maailman laajuisesti henkistä omaisuutta, aineetonta omaisuutta. Suomen tuloverolain 52 § määrittelee tämän omaisuuden pääomaksi ja siitä kartut-tavan tulon pääomatuloksi edellyttäen kuitenkin, että se on saatu vastiketta vastaan tai perintönä. Vain viranomaistulkinta aiheuttaa koko suomalaiselle innovaatiotoiminnalle ylipääsemättömiä vaikeuksia. (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia käymään yksityiset keskustelunsa salin ulkopuolella!

P u h u j a : Suomen verottaja ei hyväksy keksintöoikeuksien, ei edes ulkomaisten patenttien, hankintakuluja tuloverolain 52 §:ssä tarkoitettuihin vastikkeeksi. Se kohtelee keksijänoikeuksien edelleenluovuttamisesta saatuja tuloja vastikkeettomasti saatuina tuloina ja verottaa näitä tuloja keksijän palkkatuloina. Tämä tulkinta rinnastaa yksityishenkilöihin sovelletut teollisoikeudet ja tekijänoikeudet suoraan keskenään ja unohtaa niiden suuret erot.

Tekijänoikeus esimerkiksi säveltäjän kohdalla säilyy ilman eri toimenpiteitä tekijällä koko elinajan ja siirtyy automaattisesti perikunnalle 70 vuodeksi tekijän kuoleman jälkeen. Keksijä ei teollisuus-oikeutta saa, ellei sitä itse hanki. Oikeus pitää hakea ja lunastaa maksamalla hakemuskaksut kaikkiin niihin maihin, joissa tällä kaupakelpoisella paperilla toivotaan olevan omaisuusarvoa. Omaisuuserän voi pitää arvossaan maksimissaan 20 vuotta maksamalla vastikkeeksi vuosittain patentin ylläpitomaksun.

Säveltäjä ja hänen perikuntansa saavat tuloja tekijänoikeuslain perusteella automaattisesti keskimäärin noin sata vuotta ja keksijä nykyisin parhaassakin tapauksessa keskimäärin kymmenen vuotta. Edellä mainitun rinnastuksen tuoma näennäisesti tasapuolinen kohtelu on keksijälle oikeudeton ja kohtuuton ja koko keksintötoiminnalle vahingollinen. Keksijä ei kuitenkaan voi vähentää muiden palkollisten tapaan tulohankintakulujaan verotettavasta tulostaan, ennen kuin tuloa syntyy eli kauppa tehdään. Vä-

hennykset on kohdistettu kyseiseen keksintöön maksimissaan taannehtivasti viiden vuoden ajalta, vaikka yhtä onnistunutta kauppaa kohden saattaa olla vuosikymmenien ajalta lukemattomia epäonnistumisia, uutuustutkimuksia, patenttihakemuksia jnp.

Oikeus työsuhdekeksintöön kuuluu työsuhdekeksintölain mukaan keksijälle. Saman lain mukaan työnantaja voi lunastaa maksua vastaan itselleen oikeuden työsuhdekeksinnön hyödyntämiseen. Lain ja meillä vallitsevan käytännön mukaan korvauksen suuruus määritellään keksintöoikeuksien käytöstä koituvan hyötyarvon, useimmiten lisenssianalogian mukaan. Myös työsuhdekeksinnössä kaupan kohteena on keksinnön perusteena oleva uusi tieto, jonka keksijä luovuttaa keksintöä hyödyntämään ryhtyvälle työnantajalle vastikkeeksi. Korvausta kohtellaan kuitenkin kuten keksijän muuta palkkatuloa. Verotuskohtelu on epäyhtenäistä eri puolilla Suomea, ja paljon jää verottajan mielivallan varaan, esimerkiksi se, mitä vähennyksiä hyväksytään ja miten pitkäksi aikaa tuloja jaksotetaan.

Edellä mainittu Euroopan unionin komission Vihreä kirja innovaatioista tuo esiin lukuisan joukon syitä, miksi Euroopan innovaatiotoiminta ei ole kilpailukykyinen Yhdysvaltain ja Japanin kanssa. Yleiseurooppalaisena tärkeänä syynä nähdään se, että sinänsä erinomaiset tutkimustulokset ja keksinnöt eivät pääse keksintöjä hyödyntäviin yrityksiin. Erääksi ratkaisuksi komissio esittää asian ratkaisemista verotuksellisin keinoin.

Tämä eurooppalainen paradoksi on varmaan kärjekkäin Suomessa. Olemme kansakuntana luovuutta ja kekseliäisyyttä patenttihakemusten määrällä mitaten maailmanmestareita mutta innovaatioiden hyödyntäjinä lähes jälkipään valvojia. Meillä Suomessa ongelma kärjistyy verojen vuoksi. Keksintöoikeuksien kauppahinta muodostuu verotuksen vaikutuksesta kohtuuttomaksi kaikille osapuolille, mikä estää kaupan ja keksintöjen hyödyntämissopimusten syntymisen sekä innovaatioprosessin käynnistymisen alkuunsa. Ongelma on täysin kotikutoinen ja myös ratkaistavissa omin voimin.

Esimerkkinä muualta maailmalta voidaan todeta, että Irlannissa innovaatiotoiminnan edistäminen on nähty kansakunnalle niin arvokkaaksi, että keksintöoikeuksista saatavat tulot ovat vuonna 1985 säädetyin lain perusteella Irlannissa pysyvästi toimiville yrityksille ja yksityisille henkilöille, keksijöille, koko hyödyntämisaajan kaidista veroista vapaat.

Suomalaisten verosäädösten vinoutuma on siinä, että verottaja ei tunnusta keksintöoikeuksien alkuperäisen omistajan, keksijän, omistusoikeutta keksintöön. Verottaja ei kohtele henkistä pääomaa kuten muuta pääomaa eikä sen karttumista pääomatulona. Keksimistä pidetään verotuksessa harrasteluna niin kauan, kuin siitä ei ole menoja, eikä yksityishenkilö voi vähentää siitä syntyviä kuluja verotuksessa.

Ansiotuloiksi omaisuus muuttuu nykyisen verotuskäytännön mukaan siinä vaiheessa, kun keksijä onnistuu myymään tai luovuttamaan muutoin korvausta vastaan keksinnölleen hankimansa hyödyntämisoikeuden. Pääomaksi nämä hyödyntämisoikeudet ja pääomatuloiksi niistä karttavat tulot muuttuvat vasta toisen omistajan, siis oikeuden lunastaneen tai perineen, hallinnassa. Keksijän pitää siis myydä henkinen omaisuutensa tai kuolla, jotta tätä omaisuutta arvostettaisiin verotuksessa pääomana.

Kun yksityishenkilö ei ole kirjanpitovelvollinen, hänen on vähennykset saadakseen mahdoton pitävästi osoittaa verottajalle keksintönsä alkukustannuksia ja siitä usein pitkien aikojen kuluessa koituneita muita menoja. Kaikkia keksintönsä liittyviä kuluja yksityishenkilö ei saa vähennetyksi, verotettiin häntä lain mukaan tahansa. Vuoden 1993 alussa kiristetyt tulontasaus säännökset poistivat keksijältä näiden vähentämättömien kulujen viimeisenkin kompensaatian.

Veroleikkurit purevat erityisen tehokkaasti niissä tilanteissa, joissa yksityishenkilö yrittää myydä keksintönsä teollisuuden hyödynnettäväksi. Oli sitten kysymyksessä työsuhdekeksinnön käyttöönotto tai ulkopuolisen henkilön ja yrityksen välinen hyödyntämissopimus, yksityishenkilön keksintöoikeuksista saamaa hintaa kohdellaan verotuksessa ansiotulona, vaikka kaupan kohteena on aineeton omaisuuserä, keksinnön hyödyntämisoikeudet, ja niiden hinta määräytyy kauppakumppaneiden keskenään sopiman omaisuuserän arvon eikä esimerkiksi siihen käytetyn työpanoksen mukaan.

Rouva puhemies! Verotuskäytäntöä voidaan tältä osin pitää työsuhdekeksintölain vastaisena. Yhteisvaikutuksillaan suomalainen verotus nostaa suuren osan kansalaisten luovista oivalluksista jo ennen, kuin niiden arvoa on päästy edes testaamaan, ja estää osaltaan hyvien keksintöjen hyödyntämisvalmiuteen pääsyn alkuunsa.

Edellä sanottuun nojaten olen jättänyt käsillä olevan lakialoitteen tuloverolain muuttamiseksi siten, että keksijäntoimelle ja vastaavalle aloite-

toiminnalle myönnetään verohelpotuksia ja muutoin edullista verokohtelua. Se ei aiheuta edes merkittäviä fiskaalisia seurauksia. Saajalle tuki kuitenkin on merkittävää ja hyödyllistä, puhumattakaan koko kansantaloudesta.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! On ikävää, että kun tulee tällaisia erinomaisia aloitteita, joilla pyritään sekä työelämää ylösrakentamaan että myös ideapankkia ja innovaatiotamme tukemaan, täällä on sellainen hälinä, että kukaan ei vaivaudu edes kuuntelemaan sitä. Tämä on erinomainen esitys ja niin kuin näkyy lakialoitteen allekirjoittajistakin, se on saanut valtavaa kannatusta myös yli puoluerajojen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Lakialoite laiksi työsuhtelainsäätömuutamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 37/1996 vp (Pekka Kuosmanen /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Työttömyyden helpottamiseksi joustot on suunnattava pk-yrityksiin. Hallituksen valmistautuessa työllisyysohjelmansa uudistamiseen on pienten yritysten työllistämismahdollisuuksien paraneminen nostettava kaikkein keskeisimmäksi keinoksi. On tosiasia, että työllisyyden selkeä paraneminen riippuu pienten yritysten halusta ja uskalluksesta ottaa uusia työntekijöitä, ei suinkaan julkisen vallan aktiivisesta työvoimapolitiikasta.

Julkisella vallalla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia omilla työllistämistoimillaan puolittaa työttömyyttä tai lisätä kotimaista kysyntää riittävästi. Tämän vuoksi pienten ja keskisuurten yritysten hyvin korkealla pysyttelevää työllistämiskynnystä on pikaisesti alennettava. Yrittäjien tekemässä tutkimuksessa 60 prosenttia yrittäjistä katsoi, että nykyisillä työelämän säännöksillä kysynnän on noustava peräti 20 prosenttia, ennen kuin yritys palkkaisi uuden työntekijän. Tämä on totista totta.

Alentaaksemme tätä olemassa olevaa osin psykologistakin työllistämisen estettä on alle 10 palkansaajan pienyrityksessä voitava tarpeen mukaan päättää työsuhde välittömästi. Tämä alentaisi olennaisella tavalla yritysten työllistämiskynnystä. Muutos antaisi yrittäjälle ja yritykselle paremmat mahdollisuudet arvioida uuteen työntekijään liittyvän taloudellisen sitoutumisen riski.

Nyt asiasta on tehty lakialoite, jonka tarkoituksena on antaa välineitä työttömyyden alentamiseen. Hyvä esimerkki tämän kaltaisten keinojen käytöstä löytyy Saksasta, jossa on ollut voimassa edellä mainitun kaltainen laki alle 5 työntekijän yrityksissä. Nyt kristillisdemokraattinen hallitus on työllisyyttä parantaakseen antanut liittopäivien käsittelyyn uuden esityksen, joka laajentaa tätä mahdollisuutta kaikkiin alle 10 työntekijän yrityksiin. Sikääläisen arvion mukaan uudistus toisi peräti 500 000 uutta työpaikkaa vuoden aikana.

Kukaan ei kuitenkaan ole väittänyt, että sakalaisten ongelmana olisi heikko työsuhdeturva. He ovat huolissaan työttömyystilanteestaan, joka kuitenkin on paljon meidän tilannettamme parempi. Palkkataso Saksassa on tällä hetkellä maailman korkein. Yhdysvalloissa palkkataso on 17 dollaria tunnissa, se on maailman halvin. Suomi tässä tilastossa on 5. tilalla.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen on päättävä, pitääkö se kiinni työttömyyden puolittamistavoitteesta. Jos tätä edelleen tavoitellaan, on keinot valittava tavoitteitten mukaisesti. Tällöin kerta toisensa jälkeen nousevat esiin työelämän joustot. Niitä voidaan tehdä monella tapaa ja niitä voidaan myös tehdä yhteistyössä eri osapuolten näkemysten kanssa. Pistämättömäksi tosiasiaksi kuitenkin aina jää, että parhaiten avainasemassa olevat pienyritykset saadaan työllistämään antamalla niille mahdollisuus nykyistä joustavampaan käytäntöön.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen aina ihailnut ed. Kuosmasta siitä, ettei hän yritäkään olla muuta kuin hän on, musta porvari ihan kunnioitettavassa mielessä sanottuna. Hän tekee näitä ääriesityksiä. Tähänkin lakialoitteeseen hän on varmaan ottanut alkuaiheensa katselemalla elokuvaa ruukinpatruunasta, jossa työkuria sahalle ja tehtaalle tehtiin sillä tavalla, että ensin pantiin neljäsosa pois ja kun toiset tulivat valittamaan, pantiin puolet lopuista pois ja tällä tavalla. Minä en muista, kuinka se onnistui, kun oli lauantai-ilta enkä tarkkaan muista, kuinka

loppu elokuvassa meni, mutta näin joka tapauksessa.

Tällaisten esitysten mukaan työntekijä voidaan irtisanoa, kun hän aamulla vesisateessa fillarilla painelee työpaikalle, silloin sanotaan, että käännä fillarisi nokka toisin päin, tuossa on lopputili kouraan. Ei tämä järjestelmä auta Suomen työllistämisessä yhtään. Kyllä työllisyyden perusteet ovat muualla. Ne ovat kulutuksessa ja kysynnässä eli siinä, menevätkö firman ja yrittäjän valmistamat tuotteet, tavarat ja palvelut kaupaksi vai eivät. Jos ne menevät, hän ottaa työntekijän, jos ne eivät mene kilpailukykyiseen hintaan, niin hän ei työntekijää silloin ota.

Minä olen tätä mieltä, vaikka en ole mikään sosialidemokraattinen vasemmistolainen, olen keskustalainen, ja juuri siitä syystä, koska keskustassa ajatellaan asioita järjestyksellä ja sosiaalisesti. Suomessa on työ sopimusjärjestelmät aikanaan vuosikymmenien aikana kovienkin taistelujen kautta saatu aikaan. Jos ne tällä tavalla aiotaan murentaa, kuten nyt eduskunnassa vähän joka puolelta kuuluu nykyisin lauluja tähän suuntaan, niin eräänä päivänä niiden kovien taistelujen jälkeen taas tehdään toisin päin. Koetaan nyt malltia tässä ruukinpatruuna-asiansakin noudattaa eli pysytään kohtuudessa. Ei työntekijää niin heitellä kuin rukkasta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen lausumaan mustasta porvarista voisi liittää eteen vielä "pata". En olisi uskonut, että ed. Kuosmanen nyt ihan näin patamusta on, mutta hänelle sallittakoon tämä.

Sitä en ole ollenkaan ymmärtänyt, millä tavalla irtisanomissuoja olisi työllistämiskynnys, koska tällä hetkellä työ lainsäädännössä on määrätty säännökset, millä voidaan ihminen irtisanoa, ja siellä näitä säännöksiä on hyvin monta, niin kuin ed. Kuosmanenkin hyvin tietää. Sillähän on pyritty luomaan jonkinlaista turvallisuutta työntekijöiden keskuuteen. Jos tämä lakialoite toteutuisi näin, olisimme niin villissä tilanteessa kuin 1800-luvun puolella oli. Toivon mukaan missään maailman maassa ei tällaiseen tilanteeseen ajaututa totaalisesti.

Ed. Kuosmanen totesi puheessaan, että Saksassa tällaiset järjestelyt toisivat 500 000 uutta työpaikkaa. Ne ilmeisesti voivat tuoda 500 000 uutta työsuhdetta, mutta montako sataatuhatta niitä päättyy sitä ennen, on hyvä kysymys. Niin Suomessakin kävisi, ihmiset lentäisivät työpaikoilta pois ja uusia työsuhteita todennäköisesti syntyisi, mutta nettomääräisesti ei sillä työttö-

myyteen vaikutettaisi yhtään mitään, päinvastoin kielteisesti. Epävarmuus ja toivottomuus lisääntyisivät ja kaiken näköiset henkiset ja taloudelliset ongelmat lisääntyisivät ja ne kasaantuisivat jossakin vaiheessa yhteiskunnan maksettaviksi.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Oli ilo kuunnella ed. Aittoniemen kommentteja ed. Kuosmasen lakialoitteesta. Ne olivat aivan oikeita ja tuli mieleen ed. Aittoniemen kerran aikaisemmin käyttämä puheenvuoro, että tämä lakialoite kuuluu varmaan niiden lakialoitteiden joukkoon, jotka pitää ampua alas ennen kuin ne ovat lentoon lähteneetkään.

Se, että työntekijöiden kuitenkin aika vähäiseen turvallisuuteen puututtaisiin näin radikaalilla tavalla, on kerta kaikkiaan kestämaton tie. Se aiheuttaisi suuren eriarvoisuuden työntekijöiden kesken, niiden kesken, jotka ovat pienissä työpaikoissa, verrattuna niihin, jotka ovat suuremmissa työpaikoissa jne. Suomessa oli käytännössä lähes täystyöllisyys nykyisillä työelämän pelisäännöillä, niillä, jotka olivat voimassa jopa ennen niitä muutoksia, joita nyt on tehty, kun on joustoja yhteistoiminnassa työmarkkinaosapuolten kanssa sovittu ja otetaan vähitellen käyttöön.

Ei työttömyyden pääsyy ole se, että työntekijöistä ei eroon päästä, on päästy sadoistatuhansista, se ei ole este. Este on kysynnän ja kilpailukyvyyn puute ja kieltämättä tietysti ne ongelmat, jotka pienyrityksiä koskevat. Ne ovat todellisia. Mutta on parempia keinoja kuin työntekijöiden turvallisuuteen puuttuminen, esimerkiksi työvoiman palkan sivukulujen edelleen suuntaaminen mieluummin pääomavaltaiseen suurteollisuuteen kuin työvoimavaltaiseen teollisuuteen tai pienyritystoimintaan. Tällaisilla rakenteellisilla muutoksilla saadaan paljon myönteisempiä työllisyysvaikutuksia kuin tällaisilla patruunahenkisillä väkivaltaratkaisuilla.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Me olemme ed. Kuosmasen kanssa käyneet kahdenkeskistä debattia useita kertoja tämän eduskuntakauden aikana näistä työehtosopimuskeskustelusta ja työsuhteasioista, joten tämä lakialoite ei kyllä uutisena ainakaan minulle tullut. Yllättävää kyllä, että se näinkin radikaalina on tullut.

Täytyy muistaa, että meillä on työ sopimuslain 43 §:ssa jo olemassa — ns. purkamispykälässä — eräänlainen mahdollisuus tai sanotaanko työnantajapuolelta hyväkin mahdollisuus päästä

eroon tietyn edellytyksin, mutta korostan, että tuo työ sopimuslaki lähtee kyllä siitä, että jonkinasteiset perusteet esimerkiksi työsuhteen purkamiselle niiltä näppäimiltä on kuitenkin olemassa. Siinä on tietysti ylilyöntejä tapahtunut ja sitten on erilaisissa oikeusistuimissa käyty keskustelua siitä, oliko perusteet olemassa vaiko ei.

Mutta ed. Kuosmasen aloite lähtee hyvin kylmästä: Työsuhde voidaan päättää välittömästi ilman mitään laissa erikseen mainittua perustetta. Me astuisimme kyllä oikein todella radikaalisti, ei kovin pitkälti historiassa taaksepäin, mutta 60—70-luvun taitteeseen, jolloin tämänkaltaiset työ lainsäädännön pykälät irtisanomisien ja niiden perusteitten suhteen oli, mitä nyt tänä päivänä on, mutta me hyppäisimme 60-luvulle ja siitä tietysti vielä paljon, paljon taaksepäin. Voin jo tässä vaiheessa ed. Kuosmaselle sanoa sen, että tulen kaikissa tapauksissa kaikin käytettävissä olevin laillisin keinoin vastustamaan tällaisen lakialoitteen läpivientiä.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmasen lakialoite työsuhteiden lopettamisesta on tietenkin tavallaan kuin piste sen i:n päälle, mitä täällä on esimerkiksi budjettikeskustelussa kokoomuspuolueen taholta vaadittu. Siellähän on vaadittu lisää joustoja työelämään, yleissitovuuden purkamista jne., ja jos tälle tielle lähdetään, niin mehän olemme hetken päästä tilanteessa, jollaista jokin aika sitten oikeudessa käsiteltiin. Lehtitietojen mukaan tänne oli tuotu salaa thaimaalaisia työntekijöitä, pidettiin nälkäpalkalla, olivat kellarissa asumassa. Sehän merkitsisi sitä, että tällainen toiminta laillistuisi, jos ei mitään säännöksiä työntekijöitten turvaksi olisi.

Tällainen tilanne on todella villi ja täysin mahdoton. Tämähän on täydellistä mielivaltaa, kun ajattelee, että ihmiset ovat työssä ja heillä pitäisi olla jokin tulevaisuuden kuva, uskoa tulevaisuuteen. Kun hän pyöräilee, menee autolla tai bussilla aamulla töihin, niin siellä onkin isäntä sanomassa, että jaaha, te olette kaikki irtisanottuja. Kuljetaan seuraavan firman oven taakse, siellä saatetaan taas ottaa töihin ja seuraavana aamuna sanotaan taas irti sieltä. Tämä merkitsisi sitä, että sosiaaliturvaa ei karttuisi näille työntekijöille. Uusia työsuhteita tulisi paljon, mutta uusia työpaikkoja ei tule ja se tässä maassa on ongelma, työpaikoista on pula. Kyllä tämän maan työnantajat osaavat lopputilin antaa, vaikka tässä salissa yritetään vakuuttaa, etteivät ne siihen pysty. Kyllä ne sen osaavat.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Täällä on valiteltu, että tästä salista tulee epäselvää lainsäädäntöä, mutta tässä tapauksessa ei ole kyllä mitään epäselvää, mistä on kysymys. Minun mielestäni tämä lakialoite pitää käsitellä. Edustajatoveri Kuosmanen on tiukka, rehellinen porvari, joka on sitä mieltä, että tällä saavutetaan parempi työllisyys, ja sen takia se pitää ehdottomasti käsitellä ja keskustella asiasta, koska hän on varmasti tätä mieltä.

Lopuksi sanoisin, että tässä on kyllä vähän samanlainen tilanne kuin silloin, kun eräs hämäläinen isäntä torpparinsa kanssa teki torpan kontrahtia. Se kontrahhti oli tällainen, että töihin tullaan, kun käsketään, ja jos ei tulla, niin torppasta ulos.

Ed. Johannes Koskinen: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen aloitteen johdannossa on melkoisen harhaanjohtava viittaus Saksan alle viiden työntekijän yritysten irtisanomismahdollisuuksiin. Siinä aivan oikein todetaan, että Saksassa alle viiden palkollisen yrityksessä työsuhde voidaan päättää ilman mitään laissa erikseen mainittavaa perustetta. Mutta sielläkin toki edellytetään irtisanomisaikojen noudattamista ja Saksassa ne ovat vähintäänkin suomalaisella tasolla.

Kun ed. Kuosmanen on tehnyt tätä suomalaista sovellutusta, niin hän on siihen tempaissut, että tällainen työ sopimuksen lakkaaminen voisi tapahtua välittömästi ilman mitään laissa erikseen mainittua perustetta, ilman siis minkäänlaisia irtisanomisaikoja. Tämä esitys poikkeaa totaalisesti siitä, mitä Saksassa on käytössä.

Suomessakin vakavasti sopii pohtia sitä, tarvittaisiinko joissakin sanoisiko työolonormeissa pieniä yrityksiä varten lievempiä määräyksiä kuin suuremmissa yrityksissä. Tämänkaltaiset järjestelyt tulisi juuri siitä johtuen, että ne poikkeavat eri aloilla toisistaan, sopia työehtosopimuksissa, ja sillä puolella varmasti olisi tällaista perkaamistyötä tuleville neuvottelukierroksille ihan riittävästi. Jos me tällaisilla lainsäädäntötoimilla ja perusteettomilla jäykkyyspäilyksillä ja motkotuksilla luomme yrittäjille kuvaa, että meillä on paljon järkevämpi tilanne kuin se todellisuudessa onkaan, niin siitä aiheutuu keskeisesti ongelmia maamme työllisyydelle ja se on estämässä uusien työsuhteiden syntyä.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ihan vakavissani tein tämän aloitteen siinä mielessä, että olen huolestunut siitä, että tähän

valtakuntaan ei uusia työpaikkoja synny ilman pienyrityksiä. Tämä este todella, sanon kokemuksesta kun olen 25 vuotta ollut yrittäjänä, on psykologisesti yrittäjien korvien välissä. Eli liian tiukka työsuhdeturva on tänä päivänä.

Otan Saksasta esimerkin. Tunnen erään suomalaisen yrittäjän, joka on ollut noin 30 vuotta siellä. Hän lähetti minulle saksalaisen lainsäädännön tästä, jonka minä kopsasin 101-prosenttisesti. Ed. Johannes Koskille vastaisin sen, että tämä on saksalaisten malli. Saksassa on 80 miljoonaa ihmistä ja meitä on vain 5 miljoonaa ihmistä ja siellä se pelaa erittäin hyvin.

Minä olen aivan vakuuttunut, että jos me emme hyvässä yhteistyössä vasemmiston kanssa lähde hoitamaan työelämän jäykkyyksien purkua, niin työttömyystilanne jatkossa vain pahenee meillä Suomessa.

Todella olen ollut huolestunut uutena kansanedustajana siitä, että tässä salissa puhutaan hallinnonuudistuksista, toisarvoisista asioista. Meidän pitäisi aina muistaa, että kaikkein tärkein on nyt työttömyyden hoitaminen ja sen lisäksi samalla valtionalouden hoitaminen, jotka ovat sidoksissa toisiinsa. Eli painopistealueet niin hallituksen kuin meidän kansanedustajienkin pitäisi uudelleen valita.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Sinänsä ed. Kuosmanen on osittain oikeassakin tai täysin oikeassa perusteluissaan. Kyllähän me kaikki tiedämme, että työnantajat eivät ota uusia ihmisiä toistaiseksi voimassa olevaan työ sopimukseen. Niin kuin työministerikin on ilmoittanut, niistäkin työpaikoista, jotka täytetään, 70 prosenttia on epätyypillisiä työsuhteita, ja nehan eivät ole uusia työpaikkoja. Eli nythän on käynnissä sellainen, että sitä mukaa kun ihmiset lähtevät töistä pois vaikka eläkkeelle, niin paikkoja täytetään, mutta ei oteta enää normaaliin työsuhteeseen, vaan yritetään näitä muita muotoja määräaikaaisia, osa-aikaisia, itsensä työllistäjiä jne. Eli tähän tarkoittaa, että itse työnantajat eivät halua ottaa normaaliin työsuhteeseen ihmisiä. Yksi suuri syy varmasti on irtisanomissuoja. Se on eri asia, onko irtisanomissuoja todellinen este, mutta siitähan on turha puhua, koska mehan ei sitä päätetä. Senhän päättää se, kuka ottaa. Jos se katsoo sen esteeksi, niin se on tosiasia. Ei eduskunta sitä voi sanoa, että olet väärässä, ota. Ei ole mitään keinoa.

Itse asiassa kyllä täytyy myöntää, että tämä irtisanomissuoja on kääntynyt valitettavasti työntekijöitä vastaan. Ei tämä ole mikään uusi

asia. Silloin kun vielä olin SAK:n hallituksen jäsenenä, niin kyllä sielläkin tämä tiedostettiin. Tosin ei keksitty mitään sellaisia parannuskeinoja, jotka olisivat saaneet riittävää hyväksyntää.

Mutta kyllä varmasti jotain pitää tehdä. On muitakin ideoita. Esimerkiksi Itävallassa on olemassa sellainen järjestelmä, jos työnantaja irtisanoo työntekijän ja siihen ei ole tällaista perustelua syytä, kuitenkin voi sen tehdä, jos maksaa huomattavan rahasumman, ja rahasumma on sitä suurempi, mitä pidempi työsuhde on ollut. Eli tavallaan pääsee rahalla irti, mutta sehän pakottaa työnantajan myös harkitsemaan, onko tässä syytä, eikä johda mihinkään pikaistuksessa tehtyihin päätöksiin. Moni työnantaja ei tietysti niinkään pelkää sitä rahaa, vaan sitä kuluttavaa ja raskasta oikeudenkäyntiä ja tavallaan mainetta. Jos oikeudessa häviää sen irtisanomisjutun, niin moni yrittäjä kokee sen, että hän on jonkinlainen rikollinen.

Tämä on yksi syy, ei pelkästään ne irtisanomiskorvaukset, minkä takia pelätään tätä irtisanomissuojaa. Vaikka olen sitä mieltä, että siinä on paljon tarpeetonta pelkoa, niin sillä asenteella emme ole pystyneet tätä ongelmaa ratkaisemaan. Siinä mielessä olen, niin kuin ed. Rinne, sitä mieltä, että kyllä tämä ed. Kuosmasen aloitteen peruste täytyy ottaa vakavasti. Se on sitten eri asia, että en kannata tällaista ratkaisumuotoa.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin käsityksiin, jotka pitävät tätä aloitetta mahdottomana toteuttaa ja muutoinkin siis huonosti harkittuna. Näin ei voida edetä.

Mutta pyysin puheenvuoron siinä vaiheessa, kun ed. Kuosmanen sanoi, että hän on tehnyt tämän vakavissaan pienyritysten ja keskisuurten yritysten näkökannalta. Minä sanoisin, että minä käytän myös puheenvuoroni vakavasti. Jos tällainen lainsäädäntö hyväksyttäisiin, niin kuitenkin ne pienyritykset saisivat hyviä työntekijöitä? Kuka uskaltaisi sinne mennä, kun joka päivä voitaisiin sanoa irti? Se olisi kauhea juttu. Tässä on minusta se negatiivinen puoli. Puhutaan, että tämä on pienyritysten suojaksi ja niiden työnsaannin helpottamiseksi. Minusta tämä aiheuttaisi sen, että kukaan ei uskaltaisi mennä pienyrityksiin töihin, jättää muuta työpaikkaansa, koska epävarmuus olisi niin suuri eikä saataisi kunnon työntekijöitä tällaisiin yrityksiin. Sehän johtaisi myöskin tähän puoleen.

Ei tätä kannata enempää jatkaa. Tämä on aloite ja tällaisia aloitteita tietysti täälläkin saa tehdä ja näistäkin pitää käydä keskustelua avoi-

mesti. On sitten erilaisia näkemyksiä. Jos emme uskalla tehdä ollenkaan aloitteita, ei tietysti myöskään yhteiskunta kehity eikä keskustelu täällä. Kyllähän tämä aloite tietysti on sitä luokkaa, että toteuttamismahdollisuuksia ei ole.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! En tietenkään kannata ed. Kuosmasen esitystä tällaisenaan, mutta kun kuuntelin esimerkiksi ed. Kuisman puhetta, siellä oli hyvin samansuuntaisia ajatuksia, mitä aloite tarkoitti sinänsä. Joka tapauksessa meidän pitää huomata se, että pienyrittäjä ei ketään työllistä pelkän työllistämisen vuoksi. Hänen täytyy saada siitä lisää tuloa itselleen myöskin.

Yrittäjä ei halua sen vuoksi ottaa uusia työntekijöitä nykyään, jotta yrityksen ei tarvitsisi ketään sanoa irti. Se ei enää uskalla ottaa, koska yrittäjistä tulee suorastaan konna, kun hän sanoo jonkun irti. Tämän tyypisistä ajattelusta pitäisi päästä eroon. Meidän pitää uskoa se, että tulevaisuudessa joudumme vaihtamaan työpaikkaa tuon tuostakin. Se pitäisi hyväksyä niin ammattiyhdistyksen kuin työntekijöidenkin. Tällä tavalla me pystymme työllistämään. Eivät kuitenkaan nämä konstit auta, mitä nyt on käytössä, kun on 500 000—700 000 työtöntä. Älkää nyt ampuko kaikkea kuitenkaan alas, mitä ammatti-ihmiset — ed. Kuosmasta pidän yrittäjänä ammatti-ihmisenä meihin moniin verrattuna — esittävät. Ainakin on tarpeellista siitä asiasta keskustella, niin kuin ed. Rinnekin sanoi.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Toetan, niin kuin olen aiemminkin muutamissa puheenvuoroissani tältä paikalta todennut, että en kuulu niihin ihmisiin, jotka periaatteessa vastustavat kaikkea uudistusta, en myöskään, mitä koskee tällaisen työolainsäädännön, työmarkkinapelisääntöjen ja työsuhteita koskevien pelisääntöjen uudelleentarkastelua vastaamaan tätä aikaa. Olen avoimesti keskustelussa mukana ja voin vakuuttaa, että sen verran ammattiyhdistysliikettä tunnen, että siellä on myöskin halukkuutta keskustella. Siellä osataan tunnustaa tosiasiat. Siitä on toki nähtävissä jo meillä tänä päivänä tiettyjä tuloksia ja varmasti jatkossa kuulemme niistä pian.

On vain se, millä tavoin tätä lähdetään eteenpäin viemään. Toivoisin hartaasti, että ei ainakaan tällaista yhteiskunnallista väkivaltaoneistoa, jota nyt eduskunta tietyllä tavalla edustaa, lähdetäisi ainakaan ilman työmarkkinoiden kanssa äärettömän tarkkaa ja perusteellista yh-

teisyemmärrystä ja selvittelytyötä tekemättä ajamaan täällä. Sillä on erittäin huono loppu ja yhteiskuntarauha varmasti jossakin vaiheessa on vaarassa järkkyyä. Tämä on totta.

Mitä tulee syihin ja perusteisiin irtisanomises- ta, minä hyvin muistan 60-luvulla ollessani työ- elämässä hyvin katkeria katseita, keskusteluita ja kommentteja, kun perheenisä joutui lähtemään vielä 60-luvulla perjantai-iltana taikka lauantai- na tilipussi kourassa kertoen, että hänelle tuli aivan yllättäen loppupäivä. Siellä odottivat lapset leipää. Ei se ollut helppo tilanne eikä se ole var- masti tänä päivänä yhtään sen helpompi, joten siinä suhteessa me tässä nyt helisyttelemme niin arkoja kieliä, että toivoisin ed. Kuosmaselta myöskin hienotunteisuutta työntekijöitä koh- taan. Keskustelemme asioista kyllä.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Jäi sanomatta äsken, että tosiasia on tällä hetkellä- kin se, että me varmasti useammat tiedämme ja kaikkikin tiedämme sen, että näinhän tapahtuu nytkin pienissä yrityksissä. Siellä keskenään so- vitaan, että tehdään töitä tämä viikko, tehdään kaksi ja irtisanominen tapahtuu. Se on vain ole- massa olevien tosiasioiden tunnustamista jossai- kin määrin. Vielä toistan sen, että en minä nyt aivan näin jyrkällä linjalla tietenkään ole kuin ed. Kuosmanen, mutta jollakin tapaa ymmärrystä antaisin hänen esitykselleen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen edellisessä puheessaan totesi, että kynnyks on yrittäjien korvien välissä. Kävin vain pohtimaan sitä, voiko jollakin lainsäädän- nön konstilla vaikuttaa ihmisen korvien väliin kovin paljon. Todennäköisesti tämä on yksi kyn- nys, sitten tulee muita kynnyksiä. Seuraavat kyn- nykset tulevat siitä, että on työsivukuluja, sitten on palkka korkea, pitää maksaa vuosilomapalk- koja tai jotain tällaisia, pekkaspäivistä puhumat- takaan.

Haluan vain tällä viestiä sitä, että joka tapauk- sessa kynnyksiä aina löytyy. Niin kuin täällä ovat jo jotkut maininneet, kysymyshän on yksinker- taisesti yritystoiminnassa siitä, että pitää olla kys- syntää palvelulle, tuotteelle. Ilman sitä se yritys ei palkkaa yhtään ylimääräistä, se ei palkkaa mi- hinkään väliin, vaikka meillä ei olisi mitään lain- säädäntöä. Tietysti jos aivan ilmaista työvoimaa saisi, se voisi olla toinen juttu, että ottaisi, että voittehan tulla tänne, kun ette ole vain tiellä, toisten työntekemisen esteenä.

Toivon mukaan tämä nyt tästä vähin äänin

hautautuu. Tämä on aivan hyvä keskustelu ja välillä piristää, että tulee erinäköisiä mielipiteitä- kin.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Keskustan työreformin yhtenä osana on ollut yleissitovuuden poistaminen kaikkein pienimmiltä yrityksiltä, mutta se ei meillä tarkoita sitä, että asiaa laskettaisiin täysin villiksi, vaan tarkoitus luoda pienille, alle viiden hengen yrityksille oma työ sopimusmalli yhteistoiminnassa työntekijä- järjestöjen kanssa, joten en täysin tällaiseen ed. Kuosmasen esittämään malliin ole valmis sitou- tumaan enkä sitä kannata sellaisenaan.

Työsuhdeturva meillä on välttämätön, mutta pienimpien yritysten osalta todella tarvitaan lie- vennyksiä näihin kaiken maailman sääntöihin ja myös menetelmien selkiyttäminen on tarpeen. Kysyntää tuotteille ja palveluille saadaan muun muassa sillä, että sitä palvelua ja niitä tuotteita on tarvittaessa asiakkaan saatavissa oikeana het- kenä oikeassa paikassa.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! On aivan hyvä, niin kuin on tullut esille, että keskustellaan niistä kysymyksistä, jotka oleelli- sesti liittyvät joustoihin ja työllistämisen esteisiin ja tämän tyyppiin asioihin. KTM:n tekemän selvityksen mukaan pahimmat työllistämisen este- teet pk-yrityksissä ovat olleet palkan sivukustan- nukset, työ sopimusten joustamattomuus ja am- mattitaitoisen henkilöstön puute, eli nämä ovat nyt tutkittua KTM:n tietoa. Tänä päivänä tietysti täytyy nähdä, että kysyntä on varmasti yksi keskeinen kysymys, joka pitää hoitaa.

Tässä mielessä täytyy olla mahdollisuus näh- dä tämä todellinen ja vakava tilanne, nähdä se, että meillä on kapasiteettivaihteluita, tilauskan- nat, kilpailutilanne on varsin monenmoinen. Tässä mielessä on paikallaan se rohkaisu, jota esimerkiksi ed. Kuosmanen nyt aloitteella hakee pienten yritysten työllistämiskynnyksen madal- tamiseksi. Niitä uusia näkemyksiä pitää lähteä miettimään ja vakavasti katsomaan, löytyykö yhteiskunnassa sellainen ilmapiiri, jossa todella kannetaan vastuuta puolesta miljoonasta työttö- mäst. Tämä ei tarkoita sitä, että mennään hin- nalla millä hyvänsä näitä asioita tekemään, väki- sin vääntämään, vaan selkeästikin rakentavassa yhteistyössä. Tätä keskustelua, aivan niin kuin ed. Lahtela sanoi, pitäisi käydä ei siinä hengessä, että tämä asia hautautuu, vaan siinä hengessä, että keskustellaan nämä asiat ja katsotaan, millä tavalla me todella työllistämistä voimme edistää.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edelliset edustajat ovat ottaneet esille, asiasta on keskusteltava ja sitä on vietävä eteenpäin. Tämä on tietysti nyt hyvin äärimmäinen malli, jonka ed. Kuosmanen on keskustelun pohjaksi heittänyt, mutta juuri tällä tavalla lyömällä oikein lujasti hanskat pöytään saadaan syntymään keskustelua, että löytyy se oikea puolitien väylä, jolla pk-yritysten työllistämistä mahdollistettaisiin.

Ed. Rehn otti esille erityisen oman sopimusmallin, joka on varmasti myös keskustelemisen arvoinen.

Ed. Lahtela sanoi, että markkinat määräävät. Markkinat määräävät myös ja kysyntä sen, mitä tuotetaan ja työllistetäänkö. Ne määrittelevät myytävän tuotteen hinnan, olipa se sitten henkistä tai tavaratuotantoa. Nyt, jos toisessa päässä eivät sivukulut eivätkä mitkään ehdot jouta, tilanne on se, että silloin tippuu myös yritys markkinoilta. Markkinat määrittelevät yrityksen toimintaehdot, ja yritys toimii, ja toisaalta taas sitten työmarkkinat toisessa päässä, ja se kapea väylä on se, missä yrittäjä toimii.

Yrittäjillä on tällä hetkellä hätä. He haluavat pitää yrityksensä pystyssä. Siitä syystä täytyy löytyä tietysti keinoja vastata. Nyt esimerkiksi irtisanomisen syyt ovat olleet pelkästään tuotannonlis-taloudelliset, ja jos meillä sattuu olemaan huono henkilökemia henkilöstön joukossa, yksi luonnevikainen änkyrä voi tehdä koko työilma- piirin niin vaikeaksi, että sieltä lähtevät sitten hyvätkin työntekijät pois.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! En ole toki sitä mieltä, vaikka aika räväkkä ensimmäinen puheenvuoroni oli, ettei keskustella pitäisi, pitää todella vakavasti.

Minä palautan mieleen vielä sen periaatteen, että silloin, kun Suomessa oli työvoimapula eli oli aika laajasti työvoimasta pulaa, oli hyvin paljon käytetty slogani se, että henkilöstö on yrityksen tärkein voimavara. Nyt sitten kuitenkin tuntuu tässä tilanteessa siltä, kun työttömyysaste on niin korkea, että tätä ei samalla tavalla muisteta. Päinvastoin tahdotaan ajatella asia niin, että henkilöstö onkin välttämätön rasite ja sitä pitäisi päästä vähän vapaammin ja villimmin käsittelemään. Kuitenkin suomalainen menestyminen tähän asti on perustunut osaavaan, motivoituneeseen henkilöstöön, ja se arvo pitää säilyttää. Työntekijät, jotka kokevat turvallisuutta, myös haluavat antaa panostaan oman työnsä, koko työpaikkansa ja koko suo-

malaisen työelämän kehittämiseen. Jos tämä turvallisuus heiltä otetaan pois, se laskee työmotivaatiota, se laskee sitoutumisastetta ja se laskee tuottavuutta ja kilpailukykyä. Meidän tulee se slogani pitää edelleen mielessä, että henkilöstö on se tärkein voimavara tällaisena- kin aikana.

Ed. Rimm: Rouva puhemies! Minusta tuntuu siltä, että vakavassa työttömyystilanteessa, jossa nyt Suomi elää, yritetään tilannetta käyttää sillä tavalla hyväksi, että tehdään tämän tyyppisiä lakialoitteita ja ajatellaan sitten, että jospa onnistuttaisiin tällainen onneton laki saamaan lävitse. Minä myönnän sen seikan, että pienillä yrityksillä on vaikeuksia lähinnä palkan sivukuluissa. Henkilökohtaisesti olisin kovinkin valmis ajamaan asiaa siihen suuntaan, että tältä osin voitaisiin näitä asioita helpottaa. Useimmat pienyrittäjät, joiden kanssa minä olen keskustellut — minulla on heitä jopa ihan lähisukulaispiirissä — valittavat tästä asiasta mutta eivät niinkään siltä puolen, johon nyt tämä lakialoite liittyy.

Sitten toteaisin sellaisen seikan, että minä vierailin kesälomani aikana eräässä tamperelaisessa alihankintayrityksessä. Tosin se ei ollut mikään kovin pieni, mutta siellä esimerkiksi yritysjohtajan kanssa keskustellessani hän sanoi, että hän ei ymmärrä joustovaatimusta, jota tämän päivän työelämässä jatkuvasti esiintyy. Hän sanoi, että joustoja on aivan riittävästi, jos niitä osataan käyttää. Hän arvosti hyvin paljon sitä ammattitaitoista hyvää henkilöstöä, joka yrityksissä on.

Jos nyt sitten, kuten ed. Kantalainen sanoi puheenvuorossaan, on puute myös osaavista ihmisistä pienyrittäjillä, kuvitellaanko nyt sitten, että niitä hyviä ammattitaitoisia ihmisiä saataisiin töihin sellaisiin yrityksiin, joissa ihmisen työ- turva on aivan olematon? Todella toivon, että tämä lakialoite ei koskaan toteudu.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Nyt ei ole tarkoitus pitkittää keskustelua tällä erää, vaikka se niin mielenkiintoiselta tuntuukin ja varmasti myös tarpeelliselta, mutta ed. Rimmin puheenvuoroon on oikeastaan aika hyvä jatkaa, ja muissakin puheenvuoroissa taidettiin viitata äsken ihmisten tietämyksiin, ja lähinnä nyt tarkoitan tällä erää yritysten tietämykseen työlainsäädännön mahdollisuuksista.

Kotikaupunkini työvoimaviranomaiset yhdessä kehitysyrityksen kanssa tiedostaen sen, että

työnantajilla on äärettömän vähän, tai jos on, niin äärettömän paljon väärää tietoa työ sopimuksen ehdoista, myös niistä, jotka koskevat oikeutta ottaa määräaikaisiin työ sopimuksiin, koeajalle, miten työntekijästä pääsee pois jnp., kutsuivat koolle 74 yrittäjää ja yrittivät saada heidät kirjeitse tuohon palaveriin, johon minut oli myös kutsuttu selvittämään niitä menettelytapoja, joilla täysin laillisesti pystytään ottamaan määräaikaiseen työsuhteeseen taikka koeajalle, ja millä tavalla täysin laillisesti pääsee, jos tällaista sanontaa käyttää, työntekijästä irti niin, että siitä ei joudu vastuuseen.

Hyvillä mielin totesin, että tällaista yritystä oli kotikaupungissani. Mutta kuinka siinä kävi? Kutsutuista 74:stä vain yhdellä työnantajalla riitti kiinnostusta näihin asioihin. Tiesin vuorenvaramasti, että tuossa joukossa oli runsaasti sellaisia yrityksiä, joilla oli juuri tämän tyyppisiä käsityksiä asiasta — olin heidän kanssaan keskustellut aiemmin, olen senkin jälkeen keskustellut — että kun kerran työntekijän ottaa, siitä ei pääse millään irti.

Minusta kannattaisi pohdiskella tätä kysymystä vakavasti, arvoisa puhemies, missä me saisimme auki keskustelun ja pääsisimme siihen tilanteeseen, että oikea, aito, ennakkoluuloton tietous saatettaisiin ja saataisiin levitettyä myös yrittäjien keskuuteen. Minä uskon, että sillä olisi jopa hedelmällisempää vaikutusta kuin tämän tyyppisillä kylmillä lakiesityksillä. Minä toivon, että myös yrittäjäpuolella kiinnitettäisiin äärettömän paljon oikean tiedon jakamiseen yrittäjämäailman keskuuteen huomiota. Uskoisin, että sillä syntyisi, jos ei pitkäaikaisia, ainakin lyhyempiä työsuhteita, jotka nekin ovat monessa tapauksessa äärettömän tärkeitä.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Halusin ed. Uotilalle kertoa, että varmasti edelleenkin, oli aika mikä hyvänsä, työntekijä on yrityksen, erityisesti työvoimavaltaisen yrityksen paras voimavara ja yhteistyö sen työntekijän kanssa on ehdoton tie menestykseen ja osaamiseen. Tiedän itse omasta kokemuksesta, että ainut syy, miksi minä kaikkien valuuttalainojen ja tiukan ajan läpi pyrin konsulttitoimistoni läpi repimään, olivat ne hyvät ihmiset, jotka olivat siellä töissä. Joku haukkui minua kanssakulkijapuuhahtelijaksi, koska meni monta vuotta, että se yritys ei tuottanut yhtään mitään, eikä se tuota edelleenkään, mutta siitäkin huolimatta minä näen, että ne ihmiset siellä ovat sen yrityksen

tärkein voimavara, ja jos se yritys ja ne ihmiset saadaan kuljetettua näiden karikoitten läpi, sen jälkeen meillä on jotakin, jolta lähteä rakentamaan.

Mutta aina siihen joukkoon kulkeutuu ihmisiä, jotka rikkovat yhteistyötä ja joitten näkemykset ovat sitä, että työelämä on sitä, että minä ratsastan tämän läpi ja otan kaikki ilot irti. Meitä on moneksi, täytyy muistaa, niin työnantajissa kuin työntekijöissäkin. Minusta tuntuu, että joustoissa ja tässä keskustelussa on syvimmitään takana se, että epäkurantti käytös niin työntekijöitten kuin työnantajien puolelta toisiaan kohtaan täytyy saada siivottua pois, jolloin meillä kaikilla on paras mahdollisuus tehdä hyvää yhteistyötä ja onnistua tavoitteissamme ja tuntea oloamme turvatuksi.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhosen puheenvuoro oli erinomaisen kauniisti ajateltu ja juuri sen mukainen, miten asioita toki pitää nähdäkin eteenpäin.

Ed. Mähöselle olisin tiedonkulkuasiasta todennut, että se on todellakin iso ongelma. Yli 90 prosenttia kaikista meidän yrityksistämme on työnantajaleirin ulkopuolella, joka kolmikannassa on neuvottelemassa. Kun yleissitovuuden pohjalta kuitenkin kaikki työnantajat joutuvat noudattamaan tiettyjä pelisääntöjä, niin itse voin todeta kokemuksesta sen, että on ollut äärimmäisen vaikea saada esimerkiksi yhteisosopimuksia. Minä olen ollut yritysneuvontaa tekemässä ja olen taistellut siitä, että saadaan edes sopimuksia, joista voidaan lähteä keskustelemaan ja katsomaan, eli tiedonkulussa on varmasti hyvin paljon henkisiä esteitä ja erilaista tietämättömyyttä. Olen ymmärtänyt, että työhallinto on tässä suhteessa käynnistämässä jotakin projektia, jotta myös pienet, erityisesti mikroyritykset, saisivat tämän informaation. Mutta se ei poista sitä tilannetta, että totta kai meidän pitää päästä vuorovaikutus ja keskustelu viemään hyvin pitkälle niin, että voidaan paikallistasolla yhdessä ymmärtää, mistä tässä asiassa on kysymys.

Jos siellä ollaan selostamassa 800:aa sivua työehtosopimusta ja työolainsäädäntöä, ei sitä tavalinen raudanvääntäjä ymmärrä, muttei sitä ymmärrä se toinenkaan puoli siellä. Siinä vaaditaan huomattava panos aivan muihin asioihin kuin varsinaiseen bisneksen tekemiseen.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan
5) asia.

6) Hallituksen esitys Kanadan kanssa sosiaaliturvasopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan ja Québecin kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimusjärjestelyn muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 98/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 15/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys 95/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 16/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 54/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio